

ATRAPA LA VIDA

D'una forma gens pretensiosa i possiblement massa lacònica per a la majoria de paladars, la premi Nobel, Nadine Gordimer, ens fa arribar una novel·la que parla de l'essència de l'amor que mou les regnes de l'existència humana. L'amor en les seves múltiples i asimètriques formes.

El primer capítol ens sorprèn amb l'amor incondicional d'una mare vers el seu fill: Paul Bannerman és un home situat a la trentena que després de superar un càncer de tiroides, requereix passar una quarantena sense contacte amb altres éssers humans perquè el tractament, terapèutic en el seu cas, el fa esdevenir un perill de radioactivitat ambulat. Com esgarrifosament diu la mateixa autora: ***“un ésser radiant” literalment parlant***. Els pares no tenen cap dubte que són ells qui l'han d'acollir a casa assumint el risc que això representa per a ambdós, perquè així ho marca la lògica de la natura, una protagonista de fons i no pas un mer escenari, per recordar-nos que la humanitat pot haver alterat els procediments però que la seva coherència acaba sempre per imposar-se.

Explicuem-ho detalladament: el primer capítol insisteix en senyalar-nos que l'objectiu de la novel·la és subratllar aquesta lògica natural. Els pares, Lindsay i Adrian no són tan grans des que l'etapa de l'envelliment s'ha allargat i al voltant dels 60 anys encara s'endeguen nous projectes i noves il·lusions laborals i vitals. Ambdós benestants i amb càrrecs de poder (director gerent d'una empresa de maquinària agrícola ell; una prestigiosa advocada, ella) tenen encara reptes i projectes per endavant, individuals i com a parella. Però la lògica de la natura diu que les velles generacions han de donar pas a les noves i que la tasca de ser pares no té mai caducitat: per tant, no hi ha cap interrogant a l'hora d'afirmar que són ells els qui han d'acollir la radioactivitat del seu fill.

El risc és major per a la mare que no manté les distàncies perquè a més de cuidar el cos, cal cuidar la ment, i mantenir les mesures d'aïllament pot salvaguardar el primer però necessàriament malmet el benestar psicològic d'un home que, després de superar la malaltia, ha de superar la consciència, l'horror i l'aflicció de ser un empestat, un leprós del segle XXI.

L'amor entre pares i fills, però, no és simètric: una direcció és incondicional però l'altra és més utilitària, que no vol dir necessàriament menys veritable. Simplement és diferent: els fills són part de l'etapa vital, els pares són el punt de partença. En Paul ho viu amb el seu propi fill que encara va a pàrvuls: per ell sacrificarà els pensaments de replantejar-se la seva forma de viure, malgrat que la separació mèdica obligada li fa rebre el rebuig d'una criatura que ha après a oblidar qui era el seu pare.

L'aïllament atorga moltes hores de soledat a Paul Bannerman que té temps de pensar en qui és, què ha construït fins el moment, en la mort que ha superat i en la continuïtat de la seva existència. La quarantena li dóna la particularitat de repensar-se allunyat de la realitat quotidiana, li concedeix un parèntesi únic i potser perillós. Entra en joc un segon amor: el de la parella. Novament un amor asimètric, ple d'estira-i-arronses entre la consciència d'individu i de parella.

En Paul és un ecologista convençut, s'hi dedica professionalment juntament amb altres homes blancs i negres, supervivents de l'apartheid, als quals els uneix l'amor incondicional a la terra, a la natura que volen salvar dels interessos econòmics que la volen malmetre (un altre amor asimètric: la terra que ens ho dóna tot, a canvi d'una sobreexplotació que la humilia).

La seva muller fluctua entre dos noms, i no és pas un detall banal: a casa és la Benni, una dona afable, molt dinàmica, enamorada del seu marit i del seu fill, familiar i que s'hi interessa per la lluita del seu home; a la feina, una prestigiosa empresa publicitària, és Berenice, una executiva agressiva que posa el seu gran talent al servei de les empreses que miren tant pels seus comptes de resultats que la naturalesa és simplement una catifa per trepitjar.

Quin delicat equilibri manté el matrimoni unit: les seves tasques individuals els fan ser enemics, però aprenen a posar-se al servei l'un de l'altre sense forçar límits. Benni aplica les tècniques de Berenice en favor del projecte ecològic de Paul i procura –en un collage que no acaba de fer la fusió desitjada– ajuntar els amics d'un bàndol i de l'altre. Quan Paul està sol a la casa dels pares,

té temps d'adonar-se'n i arriba a contemplar la seva dona com un estrany ésser a qui se sorprèn haver-s'hi unit. Què resol la situació? No queda pas clar si és la llei de la natura o la de l'home que força les unions insòlites: l'amor o el compromís?

Mentre el fill manté aquest debat intern, l'autora ens desconcerta amb una part de la novel·la en la qual coneixem l'asimetria que el matrimoni dels seus pares va viure durant una etapa no pas curta: quatre anys en els quals la mare va mantenir una història amorosa amb un altre home, a la qual va donar fi quan l'evidència ja era indissimulable i que es va acabar amb una frase de confessió i una d'alleujament: **“He de dir-te una cosa. L'aventura s'ha acabat” “He pensat que anaves a dir-me que em deixaves”**.

Aquesta frase es repeteix, gira com un remolí per la ment de la Lindsay dècades més tard. L'Adrian es jubila a l'edat assignada i llavors es retroba amb la seva llibertat: havia volgut ser arqueòleg però les obligacions de pare de família el van dur a abandonar el romanticisme d'una professió més venturosa que segura. Als 65 anys, amb el fill recuperat i novament immers en la seva meritoria professió i vida familiar, amb la muller encara en plena eferescència professional, decideix fer realitat el seu somni i visitar les terres on l'arqueologia aflora arreu: Mèxic. Hi va amb la Lindsay però ella torna abans a Sud-Àfrica per fer-se càrrec del que considera el darrer cas de la prestigiosa carrera que es troba amb forces de cloure.

L'Adrian li envia una carta: “He de dir-te una cosa.” I la Lindsay sap que no és pas ànim de venjança sinó que ha passat i que la frase no continuarà amb un “L'aventura s'ha acabat” sinó que es fa profecia la sentència “He pensat que anaves a deixar-me”. Un amor incondicional de tota la vida, asimètric en el plantejament i asimètric en el desenllaç. La comprensió de Lindsay no implica la saviesa de la reacció: es refugia en l'adopció d'una nena violada en la més tendra infantesa i portadora de la SIDA com a conseqüència. Una adopció que la supera i supera al seu entorn.

De fons, sentim la lluita ecològica de l'Okavango: de la degradació a la recuperació, la lluita per la supervivència; aigües que són apartades de les seves lleres però que ineluctablement hi tornaran, més tard o més d'hora: com la vida dels protagonistes. Humans i natura, tot un u indestriable per a la premi Nobel sud-africana, Nadine Gordimer